

**Magyarország története (1526-1790), PTR 1502  
szeminárium, 2026/2027. tanév 1. félév**

**Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer**

A tantárgy teljesítésével a hallgató képes a múlt és jelen társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális folyamatairól, jelenségeiről többszempontú, tárgyilagos érveléssel alátámasztott véleményt alkotni, ezekkel kapcsolatos problémákat megfogalmazni; képes a múlt eseményeit és jelenségeit a saját történelmi összefüggésükben értelmezni, illetve a jelen viszonyait kapcsolatba hozni a múltban történetekkel. Tud forráskritikát végezni és különbséget tenni a források között hitelesség, típus és szöveg összefüggés alapján; képes azonosítani a különböző források szerzőinek a szándékát, bizonyítékok alapján értékeli egy forrás hitelességét. Megismeri a kurzus témájának a NAT, a kerettantervek és az érettségi követelményekhez való illeszkedését.

A foglalkozásokon történő részvétel: A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke teljes idejű képzésben a tantárgy heti kontaktóraszámának háromszorosa. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.)

**Félévi követelmény:** gyakorlati jegy

**Az értékelés módja, ütemezése:** hallgatói szóbeli referátumok (folyamatos); kettő zárthelyi dolgozat (október-december)

**A félévközi ellenőrzések követelményei:**

A referátumnak eleget kell tennie egy tudományos igénnyel elkészített előadás alapkövetelményeinek (önálló anyaggyűjtés, kutatómunka, megfelelő hivatkozási apparátus megléte, a felhasznált szakirodalom feltüntetése).

**Az érdemjegy kialakításának módja:** Az érdemjegy a referátum értékelésén, valamint a zárthelyi dolgozatok súlyozott átlagán alapul.

**Szemináriumi témák és irodalomjegyzék:**

**1. Magyarország három részre hullása (1526-1541)**

- ☐ Barta Gábor: Konszolidációs kísérlet Magyarországon a mohácsi csatavesztés után. In: Századok, 1977.
- ☐ Uő.: A Sztambulba vezető út. (Gyorsuló idő sor.) Bp., 1983. 122-173.
- ☐ Uő.: Adalékok az 1543. évi török hadjárat történetéhez. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1993/3.
- ☐ Uő.: Ludovico Gritti magyar kormányzósága (1531-34) In: Történelmi Szemle 1971/3- 4.
- ☐ B. Szabó János – Farkas Gábor Farkas: Örök Mohács. Szövegek és értelmezések. Bp., 2020.
- ☐ vagy: Szakály Ferenc: Vesztőhely az út porában. (Labirintus sor.) Bp. 1986.
- ☐ Káldy-Nagy Gyula: Szulejmán. Bp., 1971. 72-84.
- ☐ Fodor Pál: A török hadsereg. In: História, 1986/3-4. 23-25.
- ☐ Fodor Pál – Varga Szabolcs – Szóts Zoltán Oszkár (szerk.): Több mint egy csata: Mohács. Az 1526. évi ütközet a magyar tudományos és kulturális emlékezetben. Bp., 2019.
- ☐ Uő.: Magyarország és a török hódítás. Bp., 1991.
- ☐ Perjés Géza: Szulejmán ajánlata. In: Seregszemle. Bp., 1999. 17-73.
- ☐ Rázsó Gyula: A "ratio" I. Szulejmán háborúiban. In: História, 1979/4.
- ☐ Uő.: A Zsigmond-kori Magyarország és a török veszély. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1973/3.

- ☐ Uő.: Buda, Bécs és Velence: Az európai - török viszony katonai és politikai problémái. In: Hadtörténelmi közlemények, 1973/4.
- ☐ Uő.: Hunyadi Mátyás török politikája. In: Hadtörténelmi közlemények, 1975/2.
- ☐ Zombori István: Az 1532-es török hadjárat és V. Károly. In: Aetas, 2003/2.
- ☐ Ágoston Gábor: Magyarország és az oszmán hódítás. In: Rubicon, 1991/4.
- ☐ Brodarics István: Igaz leírás a magyaroknak a törökökkel Mohácsnál vívott csatájáról. Bp., 1983.
- ☐ Szerémi György: Magyarország romlásáról. Bp., 1970.

## 2. Az erdélyi fejedelemség kialakulása, a Királyi Magyarország új kormányzata; várháborúk Magyarországon

- ☐ Barta Gábor: Az erdélyi fejedelemség megszületése. Bp., 1984.
- ☐ Uő.: Az önálló erdélyi állam első országgyűlése. In: História, 1980/4.
- ☐ Újváry Zsuzsanna: Nagy két császár birodalmi között. Bp., 1984. 5-34.
- ☐ Rácz Lajos: Főhatalom és kormányzás az Erdélyi Fejedelemségben. Bp., 1980.
- ☐ Szabó Péter: Az erdélyi fejedelemség. Bp., 1997.
- ☐ Trócsányi Zsolt: Erdély központi kormányzata 1540-1690. Bp., 1980.
- ☐ Bodor György: Az 1562 előtti székely nemzetiségi szervezetről. In: Történelmi Szemle, 1983/2.
- ☐ Marosi Endre: Török várostromok Magyarországon I. Szulejmán korában. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1975/3.
- ☐ Pálffy Géza: A török elleni védelmi rendszer története. In: Történelmi Szemle, 1996/2-3.
- ☐ Uő.: A Magyar Királyság és a Habsburg Monarchia a 16. században. Bp., 2022. (3. kiadás)
- ☐ Szántó Imre: A végvári rendszer kiépítése és fénykora Magyarországon 1541-1594. Bp.1980
- ☐ Uő.: A török elleni védelmi rendszer története. In: Történelmi Szemle, 1996.
- ☐ Hausner Gábor : Az egri vár diadala 1552. In: Hadtörténelmi Közlemények 2002/2.
- ☐ Ember Győző: Az újkori magyar közigazgatás története Mohácstól a török kiűzéséig. Bp., 1946.
- ☐ Benda Kálmán - Péter Katalin: Országgyűlések a kora újkori magyar történelemben. Bp., 1987.
- ☐ Benda Kálmán: Abszolutizmus és rendi ellenállás az osztrák Habsburgok országaiban a XVI. században. In: Valóság, 1974.
- ☐ ifj. Barta János: A Habsburgok és Magyarország a XVI-XVII. században. Debrecen, 1997.
- ☐ Sára János: A Habsburgok és Magyarország. Bp., 2000. 213-240.

## 3. A három részre szakadt Magyarország gazdasága, társadalma

- ☐ Ágoston Gábor: A hódolt Magyarország. Magyarország krónikája 6. Bp., 1992.
- ☐ Szűcs Jenő: Vázlat Európa három történelmi régiójáról. (Gyorsuló idő sor.) Bp., 1983.
- ☐ vagy: Pach Zsigmond Pál: A nemzetközi kereskedelmi útvonalak XV-XVII. századi áthelyeződéséről. In: Századok, 1968/5-6.
- ☐ Dávid Géza: Magyarország népessége a 16-17. században. In: Kovacsics József szerk.: Magyarország történelmi demográfiája. Bp., 1997. 141-171.
- ☐ Hegyi Klára: Egy világbirodalom végvidékén. Bp., 1976. 61-158, 224-235.
- ☐ Uő.: Török közigazgatás és jogszolgáltatás, magyar városi autonómia. In: Történelmi Szemle, 1985/2.
- ☐ Szakály Ferenc: Határvédelem és társadalom a török korban. História, 1984/5-6.
- ☐ Uő.: Mi tartotta meg a hódoltság magyarságát? História 1982/5-6.
- ☐ Uő.: Mezőváros és reformáció. (Humanizmus és reformáció 23.) Bp., 1995.

- Uő.: Magyar adóztatás a török hódoltságban. Bp., 1981. 9-10,44-140.
- vagy: Hegyi Klára: Török berendezkedés Magyarországon. Bp., 1995. 39-69, 81-110, 118-163.
- Káldy-Nagy Gyula: Harács-szedők és ráják. Török világ a XVI. századi Magyarországon. Bp., 1970.
- Uő.: A budai szandzsák 1546-1590. évi összeírásai. Demográfiai és gazdaságtörténeti adatok. Bp., 1985.
- Újváry Zsuzsanna: A ponyvásszekértől a közjó szolgálatáig. (Tököly Sebestyén pályafutása). In: Hadtörténelmi Közlemények, 1992/3.
- Ágoston Gábor: A hódítás ára. A magyarországi török végvárak őrsege, fenntartási terhei és a tartomány pénzügyi helyzete In: Hadtörténelmi Közlemények, 1998/2.

#### **4-5. A tizenöt éves háború; Erdély újjászületése és aranykora a tizenöt éves háború után (Bethlen Gábor és a Rákócziak)**

- Papp Klára - Jeney-Tóth - Annamária - Ulrich Attila (szerk.): Báthory Gábor és kora. Debrecen, 2009. [https://tortenelem.unideb.hu/sites/default/files/upload\\_document](https://tortenelem.unideb.hu/sites/default/files/upload_document)
- Báthori Gábor: Az Erdélyi Fejedelemség és a Porta politikai és katonai szövetsége Bocskai István és Bethlen Gábor fejedelemsége idején. PhD-értekezés. Budapest, 2005. [https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/bathori\\_gabor.pdf](https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/bathori_gabor.pdf)
- Oborni Teréz: Erdély fejedelmei. Bp., 2002.
- Bocskai István végrendelete. In: Tarnóc Márton szerk.: Magyar gondolkodók a 17. században. Bp., 1979. 7-22.
- Makkai László: Bethlen Gábor és a török. In: História, 1980/3.
- Bethlen Gábor és kora. In: Századok, 1981/4.
- Nagy László: A "Bibliás őrálló" fejedelem. Bp., 1984.
- Uő.: Magyar hadsereg és hadművészet a 30 éves háborúban. Bp. 1972. 14-64.
- Piri Zoltán: Bethlen Gábor fejedelem útja a hágai szövetségbe. In: Történelmi Szemle, 1991/1-2.
- Gebei Sándor: II. Rákóczi György lengyelországi hadjárata 1657. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1992/2.
- Uő.: II. Rákóczi György erdélyi fejedelem külpolitikája (1648-1657). Eger, 1996.
- B. Szabó János: II. Rákóczi György 1658. évi török háborúja. In: Hadtörténelmi Közlemények, 2001/2-3.
- Péter Katalin: Zrínyi Miklós terve II. Rákóczi György magyar királyságáról. In: Századok, 1972./3.
- Uő.: Bethlen Gábor magyar királysága, az országegyesítés és a Porta. In: Századok, 1983/5.
- Köpeczi Béla: Bethlen Gábor és állama. In: Századok, 1981/4.

#### **6. Zrínyi Miklós és az 1663/64-es török háború**

- Bene Sándor - Hausner Gábor (szerk.): A Zrínyiek a magyar és a horvát historiában. Bp., 2007.
- Oborni Teréz: Erdély fejedelmei. Bp., 2002.
- R. Várkonyi Ágnes: Erdélyi változások. Az erdélyi fejedelemség a török kiűzésének korában 1660-1711. Bp., 1984.
- Perjés Géza: Zrínyi és az 1663-64-es nagy török háború. Bp., 1989.
- Zrínyi Miklós: Az török áfium ellen való orvosság. Bp., 1983.

- ☐ Bene Sándor: Adalékok Zrínyi Miklós téli hadjáratának történetéhez. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1993/3.
- ☐ Fallenbüchl Zoltán: A császári sereg összetétele Magyarországon 1663-ban. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1997/2.

## 7. A rendi szervezkedés és a kuruc mozgalom (1664-1685)

- ☐ R. Várkonyi Ágnes: Thököly politikája és Magyarország esélyei a hatalmi átrendeződés idején. In: Hadtörténelmi Közlemények 2005/3. 363-399.
- ☐ Barta János: Miért halt meg Zrínyi Péter? Bp., 1986.
- ☐ Bene Sándor: Zrínyi, Frangepán, Nádasdy. In: Rubicon, 1995/6-7.
- ☐ Köpeczi Béla - R. Várkonyi Ágnes: II. Rákóczi Ferenc. Bp., 1976. 11-44.
- ☐ Benczédi László: Bécs és Sztambul között. In: História, 1983/4.
- ☐ Péter Katalin: Magyarországi gályarabok 1674. In: História, 1981/4.
- ☐ Köpeczi Béla: Magyarország a kereszténység ellensége. Bp., 1976. 13-29.
- ☐ Kónya Péter: Az eperjesi véstörvényszék 1687. Eperjes - Bp., 1994.
- ☐ Varga J. János: Válaszúton. Thököly Imre és Magyarország 1682-1684-ben. Bp., 2007.
- ☐ Uő.: Thököly Imre esztendeje: 1682. In: Történelmi szemle, 2005/3-4.
- ☐ Uő.: A török orientáció változatai Magyarországon. Wesselényi-Apafi- Thököly 1663-1683. In: Történelmi Szemle 2007/2. 289-297.
- ☐ Seres István: Thököly Imre és Törökország. Bp., 2006.

## 8. Az ország felszabadítása (1683-1699)

- ☐ Bebei Sándor: A karlócai béke kelet-európai összefüggései. In: Történelmi Szemle, 1999. 1-2. [https://epa.oszk.hu/00600/00617/00003/tsz99\\_1\\_2\\_gebei\\_sandor.htm](https://epa.oszk.hu/00600/00617/00003/tsz99_1_2_gebei_sandor.htm)
- ☐ Pach Zsigmond Pál: Mohácstól Buda visszavívásáig. In: Századok, 1986/5- 6.
- ☐ R. Várkonyi Ágnes: A törökvilág és a magyar külpolitika. (Gyorsuló idő sor.) Bp., 1975.
- ☐ Rázsó Gyula: Királyok zsoldosai. In: História, 1984/5-6.
- ☐ Perjés Géza: Hadsereg, háború, ellátás. In: História, 1984/5-6.
- ☐ Borus József: Magyarország hadtörténete I. Bp., 1984. 308-329.
- ☐ Fodor Pál: Korruptió az oszmán birodalomban. In: História, 1994/4.
- ☐ Sugár István: A budai vár és ostromai. Bp., 1979. 167-260.
- ☐ vagy: ifj. Barta János: Budavár visszavétele. Bp., 1985.
- ☐ R. Várkonyi Ágnes: Magyarország visszafoglalása 1683-1699. Bp., 1987.
- ☐ Uő.: Erdélyi változások. Bp., 1984.
- ☐ Nagy László: A török világ végnapjai Magyarországon. Bp., 1986. 69-295, 387-394.
- ☐ Szakály Ferenc: Trianon török kori gyökerei. In: História, 1990/3.
- ☐ Uő.: Mi veszett Mohács után? A magyarországi török uralom mérlege. In: Valóság, 1988/3.
- ☐ Uő.: Hungaria eliberata. Bp., 1986.
- ☐ Bagi Zoltán Péter: A hadügyi forradalom a magyar történetírásban és a Habsburg Monarchia állandó haderejének kialakulása a 17. század végére. In: Árkádia. Történelmi és történelem-szaktudományi folyóirat, 2015/1. 18-22.

## 9. A Rákóczi-szabadságharc gazdasági és társadalmi alapjai, hadieseményei

- ☐ Barta János: A kétfejű sas árnyékában. Bp., 1984. 21-36.
- ☐ II. Rákóczi Ferenc kiáltványa. In: Tarnóc Márton szerk.: Magyar gondolkodók a 17. században. Bp., 1979. 269-310.
- ☐ Köpeczi Béla - R. Várkonyi Ágnes: II. Rákóczi Ferenc. Bp., 1976. 89-252.

- Uő.: Pro libertate. Bp., 1976. 6-30.
- Uő.: A Rákóczi-szabadságharc és Európa. In: Századok, 1976/6.
- Uő.: Tanulmányok a kuruc szabadságharcok történetéből. Bp., 2004.
- Borus József: Magyarország hadtörténete I. Bp., 1984. 339-399.
- Papp Sándor: A Rákóczi-szabadságharc török diplomáciája. In: Századok, 2004/4.
- Bánkúti Imre: Dokumentumok a szatmári béke történetéhez. Bp., 1991.
- Uő.: A kuruc függetlenségi háború gazdasági problémái 1703-1711. Bp., 1991.
- Uő. szerk.: Rákóczi hadserege. Bp., 1976. 9-43, 47-90, 331-333, 347-348.
- Heckenast Gusztáv: A Rákóczi-szabadságharc tábornokai. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1994/4.
- Mészáros Kálmán: Hadseregszervezés és redukció a Rákóczi-szabadságharcban. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1999/3.
- Uő.: Ráday Pál és a Rákóczi-szabadságharc. In: Századok, 2008/4.
- Uő.: II. Rákóczi Ferenc tábornokai és brigadérosai. A kuruc katonai felső vezetés létrejötte és hierarchiája, 1703-1711. Bp., 2006.
- R. Várkonyi Ágnes: Rákóczi állama és az európai hatalmi egyensúly. In: Studia Caroliensia, 2004/3-4. 381-402.

## **10. Az ország újjászervezése a szabadságharc után**

- Gonda Imre - Niederhauser Emil: A Habsburgok. Bp., 1987., 104-114.
- ifj. Barta János: A kétféjű sas árnyékában. Bp., 1984.
- Benda Kálmán - Péter Katalin: Az országgyűlések a kora újkor magyar történelmében. Bp., 1987.
- Wellmann Imre: Újjátelepülés a török kor után. História, 1982/5-6.
- Dávid Zoltán: Adatok a török hadjáratok okozta népességvesztéshez. Bp., 1967.
- Ács Zoltán: Nemzetiségek a történeti Magyarországon. Bp., 1986. 142-178.
- Ember Győző: A Habsburg Birodalom központi kormányzói 1711-1765. Történelmi Szemle, 1975/2-3., 445-488.
- Trócsányi Zsolt: Habsburg politika és Habsburg-kormányzat Erdélyben, 1690-1740. Bp., 1988.
- Kökényesi Zsolt: Az udvar vonzásában. A magyar főnemesség bécsi integrációjának színterei (1711–1765). Bp., 2021.

## **11. A felvilágosult abszolutizmus és a jozefinizmus**

- Kalmár János: Mária Terézia. (Sorsfordítók a magyar történelemben.) Bp., 2018.
- Barta János: Mária Terézia. Bp., 1988.
- H. Balázs Éva: A herceg. História, 1980/4.
- ifj. Barta János: A kétféjű sas árnyékában. Bp., 1984., 146-154, 160-220.
- Uő.: A nevezetes tollvonás. Bp., 1978.
- Kosáry Domokos: A történelem veszedelmei. Bp., 1987., 126-136.
- Fejtő Ferenc: II. József. Bp., 1997.
- Hajdú Lajos: II. József igazgatási reformjai Magyarországon. Bp., 1982.
- Nagy János: „Illik-e a magyarhoz csalfa kereskedés?” A bécsi udvar kereskedelemügyi reformtervei és a magyar rendek az 1764–1765. évi országgyűlésen. In: Berecz Anita – Kristóf Ilona (szerk.): A rang kötelez. Eger, 2024. 281-300.

### **Letölthető dokumentumok**

Nemzeti Alaptanterv:

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes>

(A Magyar Közlöny 2020. január 31-I (17.) száma; 5/2020. (I. 31.) Korm.rendelet)

Történelem kerettantervek: [https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020\\_nat](https://www.oktatas.hu/koznevelas/kerettantervek/2020_nat)

Hatályos érettségi és vizsgakövetelmények:

[https://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/altalanos\\_tajekoztatas/vizsgakövetelmények2017](https://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/altalanos_tajekoztatas/vizsgakövetelmények2017)

2026. szeptember 1.

Szoboszlai György főiskolai docens